

Chính sách phát triển

Tuần 6: **Chiến lược Công nghiệp hóa**

Bài 11: Mô hình Lewis

James Riedel

Trắc nghiệm:

Câu hỏi: Ai là Ngài W. Arthur Lewis?

- a. Một chú bé nghèo từ hòn đảo nhỏ Caribe
- b. Thần đồng nhỏ tuổi (cậu bé thông minh nhất làng)
- c. Giáo sư Đại học Princeton và Chủ tịch Đại học West Indies
- d. Nhà tiên phong về kinh tế học phát triển và đoạt giải Nobel (1979)
- e. Tất cả ở trên

Sir Arthur Lewis (1915-1991)

- Sinh ở St. Lucia, thuộc địa của Anh cho đến 1958.
- Được học bổng của Trường Kinh tế London năm 1932 (17 tuổi). Làm xong tiến sĩ năm 1938 (23 tuổi).
- Dạy tại Đại học Manchester và Princeton, là cố vấn UN tại Ghana, Phó chủ tịch Đại học West Indies
- Lewis được phong hàm hiệp sĩ 1963 và trao giải Nobel kinh tế năm 1979

Trắc nghiệm: đúng hay sai trong mô hình Lewis

1. Đầu tư vốn là cỗ máy công nghiệp hóa và tăng trưởng.
2. Khu vực nông nghiệp là nguồn tăng trưởng của khu vực công nghiệp.
3. Công nghiệp hóa là cơ chế chính để nâng cao năng suất nông nghiệp.
4. Công nghiệp hóa và năng suất lao động gia tăng diễn ra riêng biệt, do đó chính sách phát triển tốt nhất là không có chính sách.
5. Mô hình Lewis không phù hợp cho mọi quốc gia đang phát triển nhưng có vẻ có tác dụng ở Đông Á.
6. Trung Quốc đã vượt qua “điểm ngoặt Lewis”.
7. Mô hình Lewis là ý tưởng cũ không còn phù hợp cho Việt Nam. thay vào đó Việt Nam cần một mô hình tăng trưởng mới.

Nơi tất cả bắt đầu: khu vực truyền thống

Hàm sản xuất nông nghiệp:
 $Q_A = f(L_A, T)$ $T = \text{đất đai}$

Lương có tổ chức là gì?

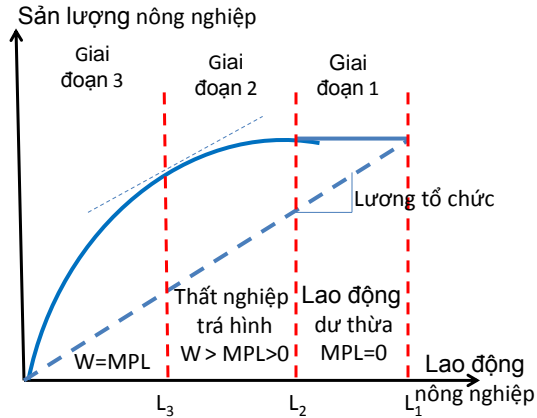
Lương tổ chức có giảm xuống mức đủ sống?

Giả định về lao động dư thừa (MPL = 0) trong nông nghiệp có thực tế không?

Điểm ngoặc Lewis ở đâu?

Tiền lương nông nghiệp sẽ thế nào khi lao động dư thừa chuyển sang khu vực công nghiệp hiện đại?

Khu vực kinh tế truyền thống

Chuyển dịch từ nền kinh tế kép (cổ điển/tân cổ điển)

Lao động được rút ra khỏi nông nghiệp, tạo ra thặng dư sản lượng nông nghiệp.

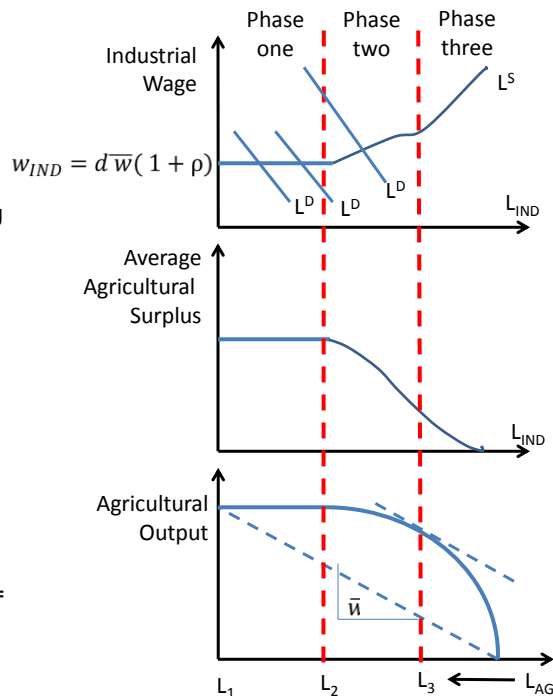
Khu vực công nghiệp hiện đại đứng trước cung lao động hoàn toàn không co dãn tại mức lương tổ chức cộng phần chênh lệch

$$w_{IND} = \bar{w}(1 + \rho)$$

Lợi nhuận công nghiệp được tái đầu tư tạo ra cầu lao động tăng thêm, lấy từ khu vực nông nghiệp.

Ở điểm ngoặc đầu tiên, thặng dư bắt đầu giảm đi và w_{IND} tăng lên, làm chậm quá trình chuyển tiếp.

Điểm ngoặc Lewis xuất hiện khi $w = MPL$ trong cả hai khu vực (hoàn toàn tân cổ điển).

Hàm ý chính sách:

1. Tại điểm ngoặc, thặng dư bắt đầu giảm, giá lương thực bắt đầu tăng và lương công nghiệp phải tăng để thu hút lao động vào công nghiệp. Kết quả là lợi nhuận giảm, đầu tư giảm và sự chuyển tiếp chậm lại. Sự chậm lại có thể được khắc phục bằng đầu tư làm tăng năng suất trong nông nghiệp.
2. Ở nhiều nước, các chính phủ đánh thuế mạnh vào nông nghiệp và tạo ra những trở ngại đối với sự chuyển dịch lao động. Những biện pháp này kéo dài và/hoặc ngăn chặn sự chuyển tiếp. Việc bỏ đi những chính sách làm cho nông nghiệp không hiệu quả và cản trở sự chuyển dịch lao động sẽ giúp đẩy nhanh sự chuyển tiếp.
3. Tăng trưởng cầu lao động trong khu vực công nghiệp sẽ phụ thuộc nhiều vào chính sách công nghiệp. Nếu chính phủ trực tiếp trợ cấp và ưu tiên đối xử cho các ngành công nghiệp thâm dụng vốn tương đối (thường là DNNN) thì sự chuyển tiếp sẽ chậm và có thể chệch hướng trước khi hoàn tất.
4. Mở cửa nền kinh tế và cho phép chuyên môn hóa trong sản xuất công nghiệp thâm dụng lao động sẽ tạo ra cầu lao động cao hơn, lợi nhuận cao hơn, tỉ lệ đầu tư cao hơn và tốc độ hấp thụ lao động dư thừa nhanh hơn.

Áp dụng mô hình Lewis vào Trung Quốc

Trong nhiều thập niên trước 1978, 80-90% dân số sống ở khu vực nông nghiệp, thu nhập bình quân đầu người chỉ chớm mức đủ sống, nhưng sự tháo gỡ (breakout) Lewis không xảy ra. Tại sao?

Trước 1978, tháo gỡ không xảy ra vì:

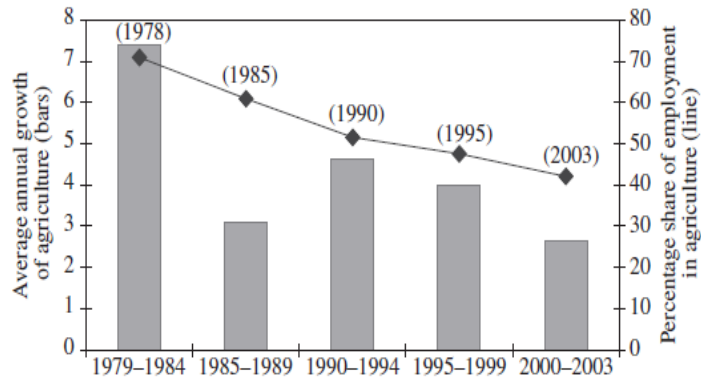
- HTX hóa nông nghiệp đã triệt tiêu động cơ sản xuất và năng suất trong nông nghiệp thấp.
- Giá nông sản (đặc biệt là gạo) được kiểm soát và phần thặng dư ít ỏi được tạo ra đều đầu tư vào công nghiệp nặng, do đó cầu lao động là thấp.
- Hệ thống hộ khẩu ngăn chặn lao động di cư khỏi nông nghiệp sang khu vực công nghiệp

Sau 1978, Sự tháo gỡ Lewis xảy ra vì:

- Nông nghiệp được giải phóng khỏi HTX và kinh tế hộ được khôi phục, tạo động cơ sản xuất và làm tăng mạnh năng suất nông nghiệp.
- Giá nông nghiệp được thả nổi, làm tăng đáng kể động cơ sản xuất.
- Những ràng buộc hộ khẩu được nới lỏng, cho phép lao động nông nghiệp di cư đi tìm việc làm tốt hơn trong công nghiệp.
- Các tỉnh được khuyến khích phát triển công nghiệp (TVE) ở khu vực nông thôn.

Áp dụng mô hình Lewis vào Trung Quốc

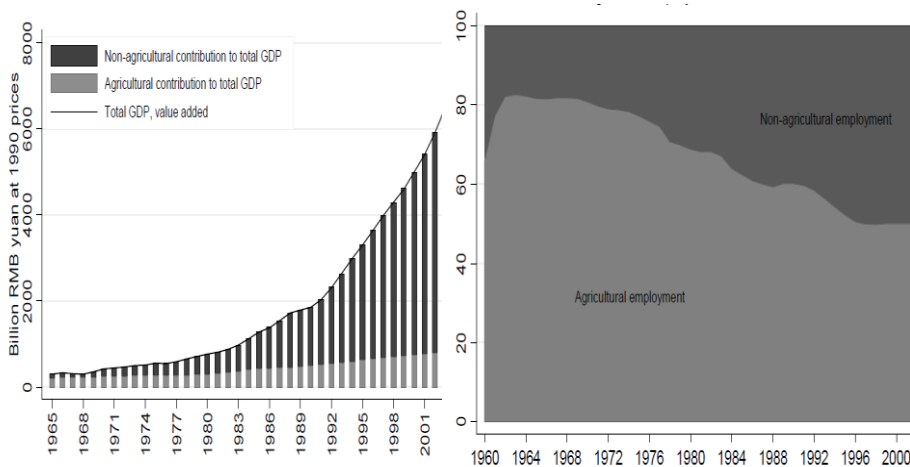
Tốc độ tăng trưởng sản lượng nông nghiệp bình quân hàng năm tăng từ 2.9% (1952-78) lên 7.6% (1978-85). Sự gia tăng tốc độ tăng trưởng sản lượng nông nghiệp dẫn đến thu nhập thực bình quân đầu người tăng trong khu vực nông thôn khoảng 15% p.a. từ 1978-85, phần lớn được tiết kiệm trong các hợp tác xã tín dụng và ngân hàng hoặc đầu tư vào doanh nghiệp nông thôn (Xí nghiệp Hương Trăn)

Riedel, Gao and Jin, 2007

Áp dụng mô hình Lewis vào Trung Quốc

Nông nghiệp, vốn là phần lớn của nền kinh tế nhỏ, trở thành phần nhỏ của nền kinh tế lớn và tỉ trọng việc làm nông nghiệp giảm từ 80% xuống khoảng 50% chỉ trong hai thập niên.

Source: World Development Indicators (World Bank, 2005).

Source: China Statistical Yearbook (NBS, 2004).

Áp dụng mô hình Lewis vào Trung Quốc

Một nghiên cứu gần đây (Ercolani and Wei, 2010), ước lượng hàm sản xuất cho khu vực nông nghiệp và phi nông nghiệp để xác định nguồn tăng trưởng mỗi nơi. Họ thấy rằng tăng trưởng của Trung Quốc chủ yếu nhờ công nghiệp hóa, với động lực chia đều cho tích lũy vốn và di cư lao động từ nông nghiệp, đây là tiến trình rất giống những gì mô hình Lewis hình dung.

Period	Agriculture		Non-agriculture	
	Growth Rate (%)	Contribution (%)	Growth rate (%)	Contribution (%)
1978-05				
Labor	0.8	21	5.0	49
Capital	8.0	87	10.0	49
Land	-0.3	-23	--	--
Total	0.7	100	6.9	100

Kiểm định mô hình Lewis ở Trung Quốc

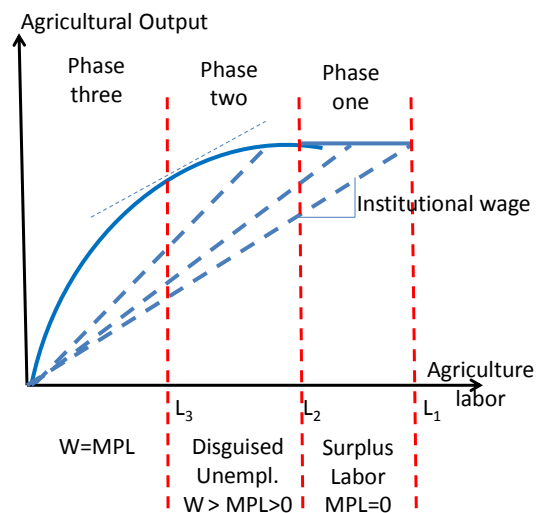
Giai đoạn 1, $MPL=0$. Khi L giảm từ L_1 xuống L_2 , APL tăng nhưng MPL không đổi.

Giai đoạn 2, MPL bắt đầu tăng với APL , nhưng $MPL < APL$ (0), lương tổ chức.

Giai đoạn 3, tiền lương = MPL , tăng theo sự giảm sút lao động nông nghiệp.

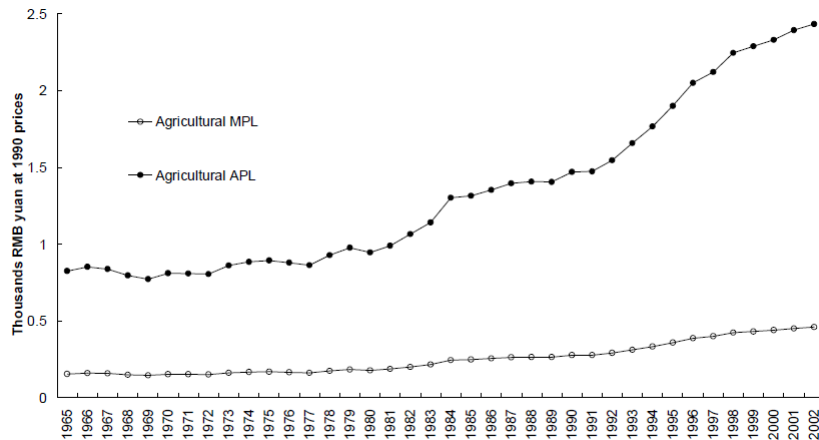
Nếu khi lao động nông nghiệp giảm, MPL không đổi, chúng ta ở giai đoạn 1. Nếu MPL tăng, nhưng thấp hơn APL (0), ta ở GD 2. Nếu MPL tăng và lớn hơn APL (0) ta ở GD 3.

The Traditional Sector

Kiểm định mô hình Lewis ở Trung Quốc

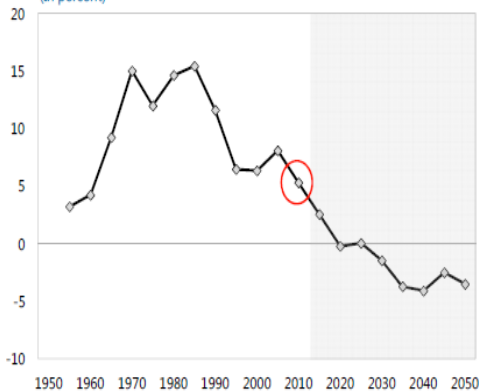
Từ giữa 1960s đến 1978, MPL là không đổi (GĐ 1). Sau 1978, MPL bắt đầu tăng, nhưng vẫn nằm dưới mức lương có tổ chức (APL(0)), do đó Trung Quốc đã và vẫn ở GĐ 2, vẫn chưa đạt được Điểm ngoặt Lewis.

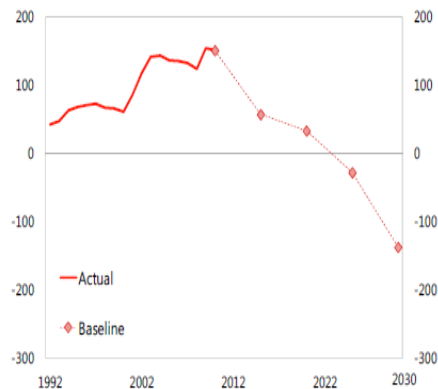
Kiểm định mô hình Lewis ở Trung Quốc

Một nghiên cứu IMF gần đây (Das and N'Diaye, 2013) lập luận rằng Trung Quốc đang ở thời điểm chuyển dịch dân số giúp đẩy nước này vượt qua điểm ngoặt Lewis trong khoảng thời gian giữa 2020 và 2025 và sẽ có ảnh hưởng lớn đến nền kinh tế thế giới.

Growth of Working Age Population
(In percent)

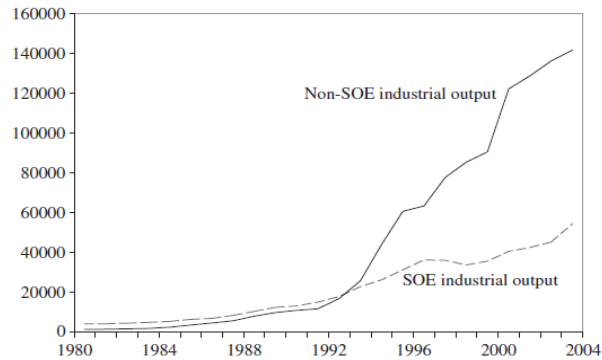

Lao động dư thừa, triệu người

Chuyển tiếp sang kinh tế thị trường với lao động dư thừa

Ở Nga và Đông Âu, ngành công nghiệp nặng sở hữu nhà nước trước đây đã bị giải thể để giải phóng nguồn lực cho việc xây dựng ngành công nghiệp định hướng tiêu dùng hơn. Nhưng không xảy ra ở Trung Quốc. Bắt đầu bằng nền kinh tế dư thừa lao động, Trung Quốc không phải chuyển người lực từ SOE để xây dựng ngành định hướng xuất khẩu mới. Họ có thể có cả hai... duy trì ngành cũ và xây dựng ngành mới cùng lúc.

Riedel, Gao and Jin, 2007

Vai trò của nông nghiệp trong nền kinh tế

- Nông thôn có đến 70% dân số
- Nông nghiệp sử dụng 48% lực lượng lao động
- Nhưng nông nghiệp chỉ chiếm 22% GDP

	USD billions	Percent
GDP (USD billions)	115	100
Agriculture	25	22
Industry	46	40
Services	43	38

	Pers. Millions	Percent
Population	88	100
Rural	62	70
Urban	26	30

	Pers. Millions	Percent
Employment	51	100
Agriculture	25	48
Industry	12	22
Service	15	30

- GDP bqdn. ở nông thôn là 1/9 so với thành thị
- GDP/lao động trong nông nghiệp là 1/4 trong công nghiệp

	USD	VND millions
GDP per capita	1,309	29
Ag GDP/Rural pop	409	9
Non-ag GDP/Urban pop	3,456	76

	USD	VND millions
GDP per worker	2,242	49
Agriculture	1,029	23
Industry	4,028	89
Services	2,857	63

Làm thế nào tăng năng suất nông nghiệp

Hai cách

Một

Áp dụng biện pháp tăng hiệu quả sản xuất nông nghiệp

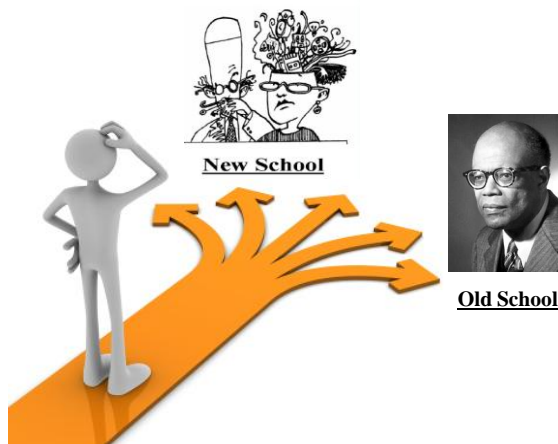
- Cải thiện tập quán nông nghiệp?
- Cải thiện đầu vào (giống, phân bón)?
- Cơ giới hóa?
- Cải thiện cơ sở hạ tầng (thủy lợi, giao thông...)?
- Cải thiện động cơ (giá đầu vào và sản lượng)?
- Cải thiện tiếp cận tín dụng?

Hai

Đưa lao động dư thừa trong nông nghiệp sang công nghiệp

- Thúc đẩy công nghiệp hóa định hướng xuất khẩu, thâm dụng lao động:
- Tạo sân chơi bình đẳng giữa doanh nghiệp nhà nước và tư nhân
- Tự do hóa hệ thống tài chính để thúc đẩy phân bổ vốn hiệu quả
- Duy trì sự ổn định kinh tế vĩ mô và tránh bong bóng giá tài sản hút vốn khỏi đầu tư nông nghiệp và công nghiệp

Mô hình Lewis và nguyên lý lợi thế so sánh đáng kể là những ý tưởng cũ, mà nhiều nhà bình luận cho rằng không mang lại hy vọng cho Việt Nam. Thay vào đó người ta cho rằng Việt Nam cần một mô hình tăng trưởng mới.

Bạn nghĩ sao?